

УДК 334.012.63/.64:355(477)

JEL H81

DOI 10.32782/2786-765X/2023-2-2

Кобеля-Звір М.Я.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та логістики
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5627-9408>

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ГРАНТУ

У статті розглянуто основні питання еволюції та зміни підходів до визначення поняття «грант». Продемонстровано визначення поняття «грант» із вітчизняних та провідних іноземних словників, а саме: Оксфордського, Кембриджського, Мерріам-Вебстер та Тлумачного словників. Наведено визначення поняття гранту, яке дає штучний інтелект, а саме: ChatGPT. Наведено дефініції терміна «грант» з кількох законодавчих актів України: ЗУ «Про культуру», ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність», ЗУ «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні», Податковий кодекс України. Продемонстровано визначення поняття «грант» у загальнодоступній вільній багатомовній онлайн-енциклопедії «Вікіпедія». Наголошено, що в науково-практичній літературі визначення терміна «грант» дається у різних варіаціях залежно від спрямованості та специфіки видання. А у фахових джерелах термін «грант» використовується зі специфічними визначеннями, пов'язаними з його цілями, призначенням та організаційно-правовою формою грантодавця. Здійснено узагальнення, систематизацію та класифікацію основних підходів до визначення поняття «грант». Виділено змістовно-сміслові групи підходів, а саме: з позиції грантоотримувача, з позиції грантодавця і з позиції форми, виду та типу грантової допомоги. Зазначено, що аналіз сучасних поглядів на трактування поняття «грант» має недоліки, основним серед яких є несистемне його визначення. Причиною цього є те, що іноземні автори, вітчизняні науковці, упорядники словників та розробники законодавчих актів не враховують усіх особливостей грантових інструментів. Запропоновано дефініцію грантів як: ресурсів, що надаються у формі майна, робіт і послуг; коштів у національній чи іноземній валюті з повним або частковим фінансуванням приватними, корпоративними, суспільними, урядовими та міжнародними грантодавцями на безвідкличній та безоплатній основі представникам органів влади та місцевого самоврядування, мікро-, малого та середнього бізнесу, громадського сектору та приватним особам на реалізацію цільових проектів та заходів організаційного розвитку.

Ключові слова: гранти, міжнародна технічна допомога, гранти ЄС, гранти США, урядові гранти, грантова допомога, грантова підтримка.

Постановка проблеми. Грантову підтримку від різноманітних донорів Україна отримує з проголошення незалежності, з 1991 року. Спочатку увага приділялася питанням розбудови інфраструктури в Україні та наближення її до європейських стандартів. Після 1997 року акцент підтримки змістився на питання правових і структурних реформ, демократизації суспільства, забезпечення сталого зростання, підвищення рівня й поліпшення умов життя людей у регіонах, підтримки екологічної та ядерної безпеки, відродження культури, духовності. З 2014 року з'являються грантові можливості для підтримки євроінтеграційних процесів, активізації та розвитку громадянського суспільства, впровадження реформ із децентралізації. З лютого 2022 року від початку повномасштабної війни Росії проти України, наші партнери з близького та далекого зарубіжжя, як на Заході, так і на Сході спрямовують масштабну фінансову підтримку у вигляді грантів на відновлення нашої держави, інфраструктури, відбудову країни та допомогу всім, хто постраждав від агресії окупантів [7]. Тому

надзвичайно актуальним сьогодні постає завдання аналізу явища «гранти» на всіх рівнях (національному, організаційному, особистісному) та інституцій, що з ним пов'язані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання еволюції та зміни підходів до визначення поняття «грант» досліджували ряд іноземних авторів, серед яких Robert Forster, Richard Hoefler, Michael K. Wells, Ненсі Берк Сміт, Габріель Е., Беверлі А. Браунінг; а також ряд вітчизняних науковців, серед яких: Марченко О.В., Сушко Д.О., Каліна К.Є., Недра К.М., Рибалко Л.С., Трубавіна І.М., Соколовська В.В. Разом із тим, слід відзначити, що більшість зазначених робіт, по-перше, виконані в руслі певних парадигм, по-друге, не завжди відображають комплексний підхід. Прослідковується недостатня розробленість проблеми в українській науці.

Метою дослідження є проаналізувати основні підходи до визначення поняття «грант» і запропонувати авторське визначення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний стан усіх галузей в Україні під впливом повномасштабної війни вимагає

значних капіталовкладень. Саме тому наші партнери на міждержавному рівні спрямовують міжнародну технічну допомогу Україні.

Відповідно до чинного законодавства України, міжнародна технічна допомога (МТД) – фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України. Міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді: будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проєктів, яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій [11].

Ці ресурси завжди були, є і залишатимуться важливим механізмом підтримки, яким притаманна практична гнучкість. На відміну від державних програм, грантові програми набагато оперативніше реагують на потреби цільових груп. Грантові інструменти можуть швидко змінюватися, реагувати на загрози, виклики та ризики, започатковувати інновації та змінювати традиційні підходи. Використання безповоротних грантових ресурсів стає реальною можливістю для багатьох організацій перейти на якісно інший рівень роботи. Саме тому важливо розглядати грантові інструменти як перспективу в розвитку та зростанні, вміти цією можливістю користуватися та дивитися на потенційних донорів з позиції довгострокового партнерства [7].

У перекладі з англ. «grant» – дар, дотація, стипендія. Вважають, що гранти – це сукупність фінансових засобів, які надаються визначеним некомерційним установам або ж фізичним особам для реалізації соціального проєкту, благодійної програми, проведення наукових досліджень, навчання або ж підвищення кваліфікації та інших суспільно корисних цілей із обов'язковим етапом звітування щодо їх використання на визначені цілі. Важливою умовою реалізації грантових коштів є не лише потреба в розумінні специфіки певної проблеми, але і запропоновані варіанти її перспективного вирішення, очікувані результати та обґрунтування потреби в коштах.

Ось деякі приклади визначення поняття «грант» із вітчизняних та провідних іноземних словників:

Оксфордський словник визначає «GRANT» як грошову суму, що надається урядом або іншою організацією для використання з певною метою [14].

Кембриджський словник визначає «GRANT» як суму грошей, що держава надає особі чи

організації для спеціальної мети: студентський/дослідницький грант, грант місцевої влади/уряду [13].

Мерріам-Вебстер словник визначає «GRANT» як грошову суму, виділену для певного використання офіційною дією [15].

Тлумачний словник визначає «грант» як безоплатну субсидію підприємствам, організаціям та фізичним особам у грошовій або натуральній формі на наукові або інші науково-дослідні, дослідно-конструкторські роботи, навчання та інші цілі, з подальшим звітом про її використання. Зазвичай надається в конкурсному порядку, безповоротно, за винятком випадків нецільового використання коштів і порушення умов грантодавця [16].

Загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія «Вікіпедія» надає таку дефініцію поняття «гранти» (від англ. grant – дар, пожертвування) – грошові або інші засоби, що передаються громадянами або юридичними особами (в тому числі іноземними), а також міжнародними організаціями для проведення конкретних науково-дослідних робіт, розробки законопроєктів, підготовки кадрів та інших цілей на умовах, визначених грантодавцем. Гранти надаються безплатно і без повернення [2].

Звернувшись по допомогу до ChatGPT з метою визначення поняття «грант», можна отримати таку відповідь штучного інтелекту: грант – це вид надання грошових коштів на допомогу державним та муніципальним установам, підприємствам, громадянам, а також стороннім організаціям для фінансування певних проєктів або дій [18].

Міжнародні гранти можна отримати за різними проєктами. Більшість грантів підпадають під Порядок № 153. Водночас є гранти, порядок надання яких регламентують інші нормативні документи [8]. Визначення терміна «грант» закріплено в кількох законодавчих актах України.

Так, відповідно до п. 5 ст. 1 Закону № 848 (ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність»), грант – фінансові чи інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі державою, юридичними, фізичними особами, у тому числі іноземними, та (або) міжнародними організаціями для розвитку матеріально-технічної бази для провадження наукової та науково-технічної діяльності, проведення конкретних фундаментальних та (або) прикладних наукових досліджень, науково-технічних (експериментальних) розробок, зокрема на оплату праці наукових (науково-педагогічних) працівників у рамках їх виконання, за напрямами й на умовах, визначених надавачами гранту [4].

Згідно з п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону № 2778 (ЗУ «Про культуру»), грант – фінансові ресурси, надавані на безповоротній основі суб'єкту, який провадить діяльність у сфері культури, для реалізації культурно-мистецького проекту [3].

Норми ст. 1 Закону № 601 (ЗУ «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні») містять таке визначення гранту: грошові кошти (фінансові ресурси), надавані на безоплатній, безпроцентній і безповоротній основі суб'єктам господарювання та фізичним особам за результатами конкурсного відбору, для реалізації програм, проектів, заходів, а також для інституційної підтримки суб'єктів видавничої справи незалежно від форми власності [5].

Для цілей податкового обліку використовують також визначення бюджетного гранту з пп. 14.1.2771 ПКУ, згідно з яким під цим поняттям розуміють цільову допомогу у вигляді коштів або майна, які надають на безоплатній і безповоротній основі за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, міжнародної технічної допомоги для реалізації проекту або програми у сферах культури, туризму та в секторі креативних індустрій, спорту й інших гуманітарних сферах у порядку, установленому законом [10].

Процедуру залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, зокрема й державної реєстрації, моніторингу проектів (програм), акредитації виконавців (юридичних осіб – нерезидентів) визначає Порядок №153 (Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги). Цей норматив регулює процедуру надання більшості міжнародних грантів [11].

Залежно від спрямованості та специфіки видання в науково-практичній літературі визначення терміна «грант» дається у різних варіаціях, а саме:

Грант – це цільова фінансова дотація, що надається вченим на проведення наукових досліджень.

Грант – це благодійний внесок або цільове пожертвування, надане фізичними та юридичними особами в грошовій або натуральній формі.

Грант – це безоплатна цільова субсидія, що надається на конкурсній основі організації, ініціативній групі або індивідуальній особі для реалізації заявленого проекту.

Грант – це кошти, техніка або інші ресурси, що безповоротно передаються донором (фондом, корпорацією, державною установою або приватною особою) некомерційній організації або приватній особі для виконання конкретної роботи.

Грант – це фінансові або інші ресурси, надані на безоплатній і безповоротній основі юридичними, фізичними особами і міжнародними організаціями для проведення конкретних фундаментальних та прикладних наукових досліджень за напрямами і на умовах, визначених надавачами гранту [7].

У фахових джерелах термін «грант» використовується зі специфічними визначеннями, пов'язаними з його цілями, призначенням та організаційно-правовою формою грантодавця. Розглянемо кілька.

Марченко О.В., Сушко Д.О. зазначають: «Гранти – це сукупність фінансових засобів, які безповоротно надаються визначеним некомерційним установам або ж фізичним особам для реалізації соціального проекту, благодійної програми, проведення наукових досліджень, навчання або ж підвищення кваліфікації та інших суспільно корисних цілей з обов'язковим етапом звітування щодо їх використання на визначені цілі» [9]. Проте варто зазначити, що грантова допомога може мати форму, окрім грошової, ще й експертну. Як приклад, можна навести підтримку ряду організацій та програм, які надають «руку допомоги» українському бізнесу у формі консультацій та експертизи: Досвідчені експерти з Нідерландів, Служба старших експертів, Know-how exchange programme, Європейський банк реконструкції та розвитку та інші. Гранти від цих організацій – це консультаційні послуги в таких темах: стратегія, маркетинг, система якості, інформаційні технології, організаційний розвиток, інженерні рішення, операційна ефективність, управління фінансами, енергоефективність та охорона довкілля, екологічний менеджмент.

Каліна К.Є., Недря К.М., Рибалко Л.С., Трубавіна І.М. визначили, що гранти – це грошові або інші засоби, що надаються як громадянам, так і іноземцям міжнародними організаціями для проведення наукових досліджень, підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та інших цілей за певних умов, що надаються безпосередньо грантодавцями [6].

Доцільно зазначити, що грантова допомога для українців походить не лише від іноземних організацій та громадян меценатів, але й від урядових програм. Як приклад, програма «Робота», яка була ініційована урядом України у липні 2022 року з метою підтримання економіки держави в умовах війни. Даний проект складається з шести різних програм:

– Гранти на будь-який мікробізнес у розмірі до 250 тис. грн.

– Гранти до 8 млн грн на розширення чи створення підприємств у сфері переробки.

- Гранти на посадку садів – до 400 тис. грн на 1 га.
- Гранти на будівництво нових теплиць – до 7 млн грн.
- Гранти для стартапів у ІТ.
- Гранти на навчання нових навичок у сфері інформаційних технологій [12].

Соколовська В.В. визначила грант як кошти, безоплатно передані дарувальником (фондом, корпорацією, урядовим закладом або приватною особою) некомерційній організації або приватній особі для виконання конкретної роботи. В поняття «грант» входить також цільова субсидія, яка надається на конкурсній основі для реалізації заявленого проекту в тій чи іншій сфері діяльності [1].

Задля доповнення даного визначення варто зазначити, що грантоотримувачами, окрім некомерційних організацій та приватних осіб, можуть бути представники виконавчої влади, місцевого самоврядування, мікро-, малого та середнього бізнесу, а також освітні, медичні, науково-дослідні заклади. До прикладу, грантова підтримка цим суб'єктам доступна в таких програмах від Європейської комісії: Horizon Europe (HORIZON), Creative Europe (CREA), Erasmus+ (ERASMUS+), Digital Europe Programme, EU4Health Programme, Programme for the Environment and Climate Action, Single Market Programme [19], а також у транскордонних: «Польща-Україна», «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Румунія – Україна», Програма Басейну Чорного Моря, Програма Дунайського Регіону [20].

Аналіз літератури із зазначеної проблеми дозволив нам узагальнити, систематизувати та класифікувати основні підходи до визначення поняття «грант». Отже, нами виділено наступні змістовно-сміслові групи підходів.

1. З позиції грантоотримувача. Підхід ґрунтується на тому, що реципієнтами грантової допомоги в різних програмах можуть бути як фізичні особи, так і юридичні, як органи влади, так і місцевого самоврядування, як представники громадського сектору, так і підприємництва (мікро-, малий та середній бізнес); освітні, медичні, науково-дослідні установи тощо.

2. З позиції грантодавця. Підхід ґрунтується на тому, що грантодавцями в різних програмах виступають: державні цільові фонди України, ЄС, США, транскордонні програми, уряди країн-членів ЄС, міністерства закордонних справ іноземних держав, посольства іноземних держав в Україні, уряди країн-членів європейського економічного простору, програми регіональної підтримки, корпоративні бізнес-структури, благодійні фонди.

3. З позиції форми, виду та типу грантової допомоги. Підхід ґрунтується на тому, що гранти можуть надаватися на поїздки, участь у конгресах, семінарах, форумах, виставках і т.п.; існують гранти на навчання, стажування у ВНЗ, проведення досліджень, публікації; для бізнесу поширеними є гранти на придбання обладнання, сировини, меблів, рекламу тощо; для ЗМІ можливе грантове фінансування на інформаційно-роз'яснювальну роботу, а для громадського сектору – на адвокаційні заходи тощо.

Дослідивши еволюцію та зміни підходів до визначення поняття «грант», доцільно зазначити, що іноземні автори, вітчизняні науковці, упорядники словників та розробники законодавчих актів не враховують усіх особливостей грантових інструментів, а тому значним недоліком у підходах до визначення поняття «гранти» вважаємо несистемність.

Висновки. Аналіз сучасних поглядів на трактування поняття «гранти» виявляє недоліки, основним серед яких є несистемне його визначення. Зважаючи на це, нами запропоновано дефініцію грантів як: ресурсів, що надаються у формі майна, робіт і послуг; коштів у національній чи іноземній валюті з повним або частковим фінансуванням приватними, корпоративними, суспільними, урядовими та міжнародними грантодавцями на безвідкличній та безоплатній основі представникам органів влади та місцевого самоврядування, мікро-, малого та середнього бізнесу, громадського сектору та приватним особам на реалізацію цільових проектів та заходів організаційного розвитку. Подальші дослідження повинні стосуватися класифікації грантів за типами, видами, формами.

Бібліографічний список

1. Соколовська В.В. Сутність та перспектива розвитку в Україні фандрайзингу. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4453> (дата звернення: 10.08.2023).
2. Вікіпедія. URL: <https://www.wikipedia.org/> (дата звернення: 08.08.2023).
3. Закон України № 2778 «Про культуру». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t102778?an=9&ed=2020_07_16 (дата звернення: 13.08.2023).
4. Закон України № 848 «Про наукову і науково-технічну діяльність». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t150848?an=1&ed=2021_03_30 (дата звернення: 18.08.2023).
5. Закон України № 601 «Про державну підтримку книговидавничої справи в Україні». URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t030601?an=4&ed=2021_02_05 (дата звернення: 17.08.2023).

6. Каліна К.С., Недря К.М., Рибалко Л.С., Трубавіна І.М. Поняття про теоретико-методологічні основи застосування грантів і здійснення фандрайзингової діяльності для українських науковців у сфері педагогіки. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/31440> (дата звернення: 19.08.2023).
7. Кобеля-Звір М.Я. Посібник «Як отримати грант. Методика та стратегія залучення грантових ресурсів». 2022. 268 с.
8. Ліга закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/reader/BZ013202> (дата звернення: 12.08.2023).
9. Марченко О.В., Сушко Д.О. Методичні рекомендації щодо участі у грантових програмах та конкурсах. Дніпро : ДДУВС, 2018. 68 с.
10. Податковий кодекс України. URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/nalogovyi-kodeks/> (дата звернення: 10.08.2023).
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги». URL: <http://surl.li/jgmob> (дата звернення: 12.08.2023).
12. Програма «Робота». URL: <https://erobota.diia.gov.ua/#start> (дата звернення: 16.08.2023).
13. Словник Кембриджський. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 11.08.2023).
14. Словник Оксфордський. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/grant_2 (дата звернення: 10.08.2023).
15. Словник Merriam-Webster. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/grant> (дата звернення: 18.08.2023).
16. Тлумачний словник. URL: <https://slovyk.ua/> (дата звернення: 15.08.2023).
17. Центр розвитку «ЧАС ЗМІН». URL: <http://www.chaszmin.com.ua/> (дата звернення: 20.08.2023).
18. ChatGPT. URL: <https://chat.openai.com/> (дата звернення: 20.08.2023).
19. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. URL: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (дата звернення: 11.08.2023).
20. Interreg 2021–2027: сприяння співпраці для зміцнення Європи. URL: <https://interreg.eu/about-interreg/> (дата звернення: 15.08.2023).

References

1. Sokolovs'ka V.V. Sutnist' ta perspektyva rozvytku v Ukraini fandrajzynu [The essence and perspective of the development of fundraising in Ukraine]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4453> (accessed August 10, 2023).
2. Vikipediia [Wikipedia]. Available at: <https://www.wikipedia.org/> (accessed August 8, 2023).
3. Zakon Ukrainy № 2778 "Pro kul'turu" [Law of Ukraine No. 2778 "On Culture"]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/t102778?an=9&ed=2020_07_16 (accessed August 13, 2023).
4. Zakon Ukrainy № 848 "Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diial'nist'" [Law of Ukraine No. 848 "On scientific and scientific and technical activity"]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/t150848?an=1&ed=2021_03_30 (accessed August 18, 2023).
5. Zakon Ukrainy № 601 "Pro derzhavnu pidtrymku knyhovydavnychoi spravy v Ukraini" [Law of Ukraine No. 601 "On State Support of Book Publishing in Ukraine"]. Available at: https://ips.ligazakon.net/document/view/t030601?an=4&ed=2021_02_05 (accessed August 17, 2023).
6. Kalina K.Ye., Nedria K.M., Rybalko L.S., Trubavina I.M. Poniattia pro teoretyko-metodolohichni osnovy zastosuvannia hrantiv i zdijsnennia fandrajzynhovoї diial'nosti dlia ukrains'kykh naukovtsiv u sferi pedahohiky [The concept of the theoretical and methodological basis of the application of grants and the implementation of fundraising activities for Ukrainian scientists in the field of pedagogy]. Available at: <https://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/31440> (accessed August 19, 2023).
7. Kobelia-Zvir M.Ya. (2022) Posibnyk "Yak otrymaty hrant. Metodyka ta stratehiia zaluchennia hrantovykh resursiv" [Guide "How to get a grant. Methodology and strategy of attracting grant resources"], 268 pp.
8. Liha Zakon [League OF Law]. Available at: <https://ips.ligazakon.net/document/reader/BZ013202> (accessed August 12, 2023).
9. Marchenko O.V., Sushko D.O. (2018) Metodychni rekomendatsii schodo uchasti u hrantovykh prohramakh ta konkursakh [Methodological recommendations for participation in grant programs and competitions]. Dnipro: DDUVS, 68 pp.
10. Podatkovyj kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. Available at: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/nalogovyi-kodeks/> (accessed August 10, 2023).
11. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.02.2002 № 153 "Pro stvorennia iedynoi systemy zaluchennia, vykorystannia ta monitorynhu mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 15, 2002 No. 153 "On the creation of a unified system of attraction, use and monitoring of international technical assistance"]. Available at: <http://surl.li/jgmob> (accessed August 12, 2023).
12. Prohrama ieRobota [The program is Work]. Available at: <https://erobota.diia.gov.ua/#start> (accessed August 16, 2023).
13. Slovyk Kembrydzhs'kyj [Cambridge Dictionary]. Available at: <https://dictionary.cambridge.org/> (accessed August 11, 2023).

14. Slovník Oxfords'kyj [Oxford Dictionary]. Available at: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/grant_2 (accessed August 10, 2023).
15. Slovník Merriam-Webster [Merriam-Webster Dictionary]. Available at: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/grant> (accessed August 18, 2023).
16. Tlumachnyj slovník [Explanatory dictionary]. Available at: <https://slovník.ua/> (accessed August 15, 2023).
17. Tsentr rozvytku "ChAS ZMIN" ["TIME OF CHANGES" development center]. Available at: <http://www.chaszmin.com.ua/> (accessed August 20, 2023).
18. ChatGPT. Available at: <https://chat.openai.com/> (accessed August 20, 2023).
19. Funding & Tender Portal. Find calls for proposals and tenders. Available at: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/home> (accessed August 11, 2023).
20. Interreg 2021–2027: spriannia spivpratsi dlia zmitsnennia Yevropy [Interreg 2021–2027: promoting cooperation to strengthen Europe]. Available at: <https://interreg.eu/about-interreg/> (accessed August 15, 2023).

Стаття надійшла до редакції 25.08.2023

Maryana Kobelya-Zvir

Candidate of Economic Sciences, Ph.D.,
Senior Lecturer at the Department of Entrepreneurship, Trade and Logistics
Lviv University of Trade and Economics
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5627-9408>

MAIN APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT OF A GRANT

The article examines the main issues of evolution and changes in approaches to the definition of the concept of "grant". The definition of the concept of "grant" from domestic and leading foreign dictionaries, namely: Oxford, Cambridge, Merriam-Webster and Interpretive dictionaries, is demonstrated. The definition of the concept of "grant" given by artificial intelligence is given, namely: ChatGPT. Definitions of the term "grant" from several legislative acts of Ukraine are given: ZU "On culture", ZU "On scientific and scientific and technical activity", ZU "On state support of book publishing in Ukraine", Tax Code of Ukraine. The definition of the concept of "grant" in the publicly available free multilingual online encyclopedia "Wikipedia" is demonstrated. It is emphasized that in the scientific and practical literature, the definition of the term "grant" is given in different variations depending on the direction and specificity of the publication. And in professional sources, the term "grant" is used with specific definitions related to its goals, purpose and organizational and legal form of the grantor. Generalization, systematization and classification of the main approaches to defining the concept of "grant" have been carried out. The following substantive and meaningful groups of approaches are distinguished, namely: from the position of the grantee, from the position of the grantor, and from the position of the form, type and type of grant assistance. It is noted that the analysis of modern views on the interpretation of the concept of "grant" has shortcomings, the main of which is its non-systematic definition. The reason for this is that foreign authors, domestic scientists, compilers of dictionaries and developers of legislative acts do not take into account all the features of grant instruments. The definition of grants as resources provided in the form of property, works and services is proposed; financial resources in national or foreign currency with full or partial financing by private, corporate, public, governmental and international grant-makers on an irrevocable and free basis to representatives of authorities and local self-government, micro, small and medium-sized businesses, the public sector and private individuals for implementation target projects and measures of organizational development.

Keywords: grants, international technical assistance, EU grants, US grants, Government grants, grant assistance, grant support.